

**רשימת ספרי "בן מלך"
שיצאו לאור עד עתה:**

- חג המנוחה
- ספרית העומר וחג
- השבועות
- ימי בין המצרים - גלות
- וסגולה
- ימים נוראים
- חג הסוכות
- תנוכה
- ימי המדבר
- הגדה של פסח
- כעניני מצוות התמידות
- שבקדוש
- זמרת המדבר
- שיר השירים
- שבת קודש
- מידות הבטחון
- שמע כענני
- ענייני שב"ס ובהלכה
- זמירות שב"ס
- בראשית ח"א - מאמרי
- מבוא בראשית-נג
- בראשית ח"ב - לך
- לך-גלות
- בראשית ח"ג - ויצא-וידו
- שמות ח"א - שמות-בשלח
- שמות ח"ב - מאמרי מבוא
- ירחי-משפטים
- שמות ח"ג - תרומה-פקודי
- ויקרא ח"א - ויקרא-מפרע
- מבואר ח"א - מבואר-שלח

ניתן להשיג: mechonenlelech@gmail.com | בארה"ב ניתן להשיג: yefenofbooks.com | Warehouse: 8422450220

בסייעתא דשמיא
**אוצרות
בן מלך**

מתורתו של רבינו הגדול רבי לייב מינצברג זצוק"ל רבה של קהל עדת ירושלים

פרשת תרומה

עשיית המקדש, נצטוו על אסיפת תרומות מנדיבי הלב כדי לכוונן את בית ה', והיינו להכריז על המגבית שיש הזדמנות לתרום לה', ולמנות גבאים שיהיו מוכנים לקחת את תרומות כלל ישראל, וזו היא הוראת 'ויקחו לי תרומה' - לאסוף ולקבל תרומה מכל איש אשר ידבנו לבו.

וההבדל בזה בולט לעומת הלשון הכתוב במצות מחצית השקל בפרשת כי תשא, שבה נצטוו ישראל כחובה בעת נשיאת ראשם, ששם נאמר (ל, יב) - 'ונתנו איש כופר נפשו'. הנה במצוה זו אכן לא נקט הכתוב לשון 'ויקחו' אלא 'ונתנו'

דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי (כה),
(ב)

הרבה דקדקו ונדרשו המפרשים בפסוק זה, מדוע נאמרה מצות התרומה בלשון 'ויקחו לי תרומה', והרי התרומה היא פעולת הנותן, ומן הראוי היה לצוות עליה בלשון נתינה 'ויתנו לי תרומה'. וביארו בזה בהרבה פנים.

ובמדרש חז"ל איתא - 'דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה, וכתיב לי הכסף ולי הזהב נאם ה' צבאות - אמר הקב"ה לישראל התנדבו ועשו המשכן, ואל תאמרו מכיסכם אתם נותנים דבר, כי משלי הוא הכל' (מדרש אנדה).

אמנם פשוטו של מקרא הוא, כי באמת אין המצוה על נתינת התרומה, ואין הציווי כאן על כל אחד ואחד שיתן תרומה, כי התרומה איננה חובה כלל, אלא כפי שמפרש הכתוב והולך - 'מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי'. שהתרומה נתונה למידת נדיבות הלב של כל אשר נדבו לבו.

אלא מצות 'ויקחו לי תרומה' מוטלת על כלל ישראל ומנהיגיו, שבמסגרת מצוותם הכללית על

בגליון

פרשת תרומה

- ביאורי פסוקים..... עמוד 1
- מידות המזבח..... עמוד 8

בענייניא דיומא

- באדר מת משה ובאדר נולד..... עמוד 10

פרנס השבוע

עץ חיים היא למחזיקים בה

הוצאות הדפסת גליון זה נודבו לזיכוי הרבים ע"י ידידנו הנכבד מחשובי אברכי קהילתינו מתומכי מכוננו הרה"ח רבי **גרשון בר"מ קלצקין** שליט"א לרגל נישואי בתו תחי'

זכות הפצת אור תורתו הבהירה של רבינו בעל הבן מלך תעמוד לו ולמשפחתו להתברך בכל הברכות האמורות למחזיקי התורה לראות ברכה והצלחה בכל אשר יפנה

להנחות ותרומות 'פרנס השבוע/החודש'
אפשר להתקשר לטלפון מס' 054-8422488

יו"ל ע"י מכון 'כתבי בן מלך'

לתרומות והנצחות נא לפנות ל-054-8422488

לקבלת העלון במייל, ניתן להצטרף בכתובת
mechonbenmelech@gmail.com

כתובת המכון: אוהב ישראל 1/9, ביתר עילית

לתגובות והערות נא לפנות ל-052-7616048

שבט תש"פ

בסייעתא דשמיא

לכל לומדי דברי תורתו של מורינו ורבינו בעל ה'בן מלך' זצוק"ל

חביבות מיוחדת נודעת לספרו של רבינו זצוק"ל על 'חג המצות'.
הן מצדו של רבינו שהגה לו חיבה יתירה והשקיע בו מאמצים מרובים.
והן מצד ציבור הלומדים הרחב מכל שדרות הציבור

אך דא עקא, בעקבות הביקוש הרב והצימאון לתורת רבנו,
אזל ספר זה ממדפי החנויות זה כמה שנים, אך ההדפסה
כרוכה בהוצאה מרובה שאין ביד המכון לעמוד בה

לקראת חג הפסח הבעל"ט ההנהלה משקיעה
מאמצים מרובים להשיג תורם למטרה זו, למען

הדפסת מהדורה נוספת של הספר 'בן מלך - חג המצות'

המכון פונה לכלל אוהבי תורת רבינו, לכל מי שחשקה נפשו ליטול
חלק וזכות בספר קדוש ונשגב זה, ואין ספק שיהיה בדבר נחת רוח
ועילוי לנשמתו של רבינו זצוק"ל שדברי תורתו יפוצו חוצה

כל המעוניין או היודע על מישחו על ליטול חלק בזה
מתבקש לפנות בדחיפות להנהלת המכון

בשורה טובה למבקשי ה'

ניתן להאזין לשיעורי רבינו זצוק"ל בקו השיעורים 'קו בן מלך'

03-3077354

ישנה אפשרות לבחור במאגר הממוחשב ולהאזין לשיעורים בפרשת השבוע

שמעו ותחי נפשכם

ויהי רצון שנזכה להגדיל תורה ולהאדירה

מכון כתבי בן מלך
ההנהלה

- ספרים
- למועדי השנה
- סדרת ספרים
- ביאורים ומאמרים
- על המנהל הרוחני הרב
- שיעורים
- על חז"ל
- ספר
- המת והחשבה
- ביאורי סודות
- ספר
- אמונה ומצוות
- מאמר
- תורה ודעה
- אונגרים
- תורה ודעה

הנצחות תורניות

קו בן מלך

03-3077354

מחלקת מכון
תיקונים 34 מילה במילה

עמותת חסידות בני ברק
ליטענן מיקווה רבי
מחלקת 150 נתיבות
בבית התלמודים

הכשרת ספרו בן מלך
במסגרת התוכנית ברובי תלמיד

מספר התלמידים: 054-8422488
כתובת: אוהב ישראל 1/9
ביתר עילית
קמפוס מוסדות 150 מיקו 46
ליטענן התלמידים
mechonbenmelech@gmail.com

דווקא, שכן תרומה זו אינה תלויה בנדבת הלב, באופן שתחול המצוה רק על הלקיחה, אלא מוטלת היא על כל איש מישראל, לתת את מחצית השקל תרומה לה'.

* * *

ונתת את הכפרת על הארון מלמעלה, ואל הארון תתן את העדות אשר אתן אליך (כה),
(כא)

ברש"י - 'ואל הארון תתן את העדות - לא ידעתי למה נכפל, שהרי כבר נאמר (לעיל פסוק טז) 'ונתת אל הארון את העדות'. ויש לומר שבא ללמד שבעודו ארון לבדו בלא כפורת יתן תחילה העדות לתוכו, ואחר כך יתן את הכפורת עליו, וכן מצינו כשהקים את המשכן נאמר (שמות מ, כ) ויתן את העדות אל הארון ואחר כך ויתן את הכפורת על הארון מלמעלה. ועיין ברמב"ן.

ועיין ב'אור החיים' שתמה על דברי רש"י, דאטו היה מקום לטעות להניח את הלוחות על גבי הכפורת על הארון מבחוץ, הא כתיב 'ונתת אל הארון את העדות'.

והנה עיקר התמיהה שצריכה ביאור, היא מדוע נכתבה נתינת העדות לארון בפעם הראשונה, שהרי לכאורה עדיין לא הושלמה שם כל מצות עשיית הארון, ועדיין חסר הציויי על עשיית הכפורת שהוא כיסוי לארון.

ונראה לבאר כי מצד זה שהכפורת היא השלמת הארון, היה מקום לומר שיתן את העדות רק לאחר נתינת הכפורת עליו, וזאת על ידי הסרתה שוב מן הארון כדי ליתן העדות בתוכו, שלכאורה אין הארון שלם לפני נתינת הכפורת בפעם ראשונה, ולכן היה מן הנכון להשלים תחילה את צורת הארון על ידי שימת הכפורת, ואחר כך לפתחו ולתת לתוכו את הלוחות. ולכאורה זו כוונת הרמב"ן שכתב: 'משמעו יותר שאחר שיתן הכפורת על הארון, כאשר אמר, יתן בארון את העדות, כי ארון יקרא גם בהיות הכפורת עליו'. ולכן כתבה תורה שאין כן הדבר אלא תחילה יתן את העדות ואחר כך ישים את הכפורת.

והעולה מזה כי נתינת העדות בארון היא דין הנובע גם מצד הארון, שמצוותו שיהיו בו לוחות

העדות, אשר לכן הוא נאמר עוד בטרם נצטוו על הכפורת, ומלבד זאת הוא גם דין בכפורת כאמור בפסוק השני שמצות הכפורת שתהיה על גבי העדות. ולכן בתחילה לפני מצות עשיית הכפורת כבר נאמר 'ונתת אל הארון את העדות' דהיינו שהוא דין מצד הארון שיהיה הוא מקום ללוחות. ואולם אחר שסיים מצות עשיית הכפורת, כתבה תורה שיתן אותה על מקומה שהוא על גבי הארון מלמעלה, ותנאי נאמר בדבר שבתחילה תהיה העדות בארון, כהכנה מקדימה להנחת הכפורת על הארון. ולכן נכתבה פעם נוספת מצות נתינת הלוחות לארון, להשמיענו שזה גם מגדרי מצות הכפורת שצריכה להיות דווקא על גבי העדות. וכעין זה כתב ב'גור אריה'.

והיינו כי הכפורת מלבד שהיא ככיסוי לארון, יש בה גדר כלי בפני עצמה, וכן מבואר בגמרא שהכפורת רחבה טפח - 'צא ולמד מפחות שבכלים שנאמר ועשית לו מסגרת טופח סביב וכו' דנין כלי מכלי ואין דנין כלי מהכשר כלי' (סוכה ה.). הרי שהכפורת נחשבת ככלי בפני עצמה, ואין היא רק כיסוי לארון.

ועניינה נראה שהכפורת היא בחינת מושב לשכינה, וכביכול הוא 'כסא אלוקי ישראל', כדכתיב בכמה מקומות 'ושב הכרובים'. אשר הכרובים מסמלים את הכבוד לשכינה, דוגמת משרתים העומדים לפני ה', וכמבואר ביחזקאל שהכרובים מקיפים את כסא הכבוד.

וכוונת רש"י - 'שבא ללמד שבעודו ארון לבדו בלא כפורת יתן תחילה העדות לתוכו, ואחר כך יתן את הכפורת עליו'. היינו כאמור, שאילו היתה הכפורת רק ככיסוי לארון, היה צריך להשלים את הארון ולשים את הכפורת, ורק אז לתת לתוכו את הלוחות, על ידי שיפתחנו. ובא ללמד שבעודו ארון בלא כפורת ישים הלוחות, ורק אחר כך ישים הכפורת. שמצות הכפורת היא שתהיה על גבי העדות.

*

ומתוך הדברים למדים אנו ענין יסודי, כי מקום מושב השכינה הוא אצל הלוחות, ולא איפכא - שמשום שיש כאן שכינה לכן כאן מקומם הראוי של הלוחות, אלא אדרבה, מקום התורה

הוא הגורם לשכינה לבוא ולשרות בישראל. והיינו כי סיבת היות השכינה בישראל היא עבור התורה שישראל שומרים ומקיימים ולומדים אותה.

והוא מה שאמרו במדרש - 'אמר הקב"ה לישראל מכרתי לכם תורתי כביכול נמכרתי עמה, שנאמר ויקחו לי תרומה, משל למלך שהיה לו בת יחידה, בא אחד מן המלכים ונטלה ביקש לילך לו לארצו וליטול לאשתו, אמר לו בתי שנתתי לך יחידית היא, לפרוש ממנה איני יכול, לומר לך אל תטלה איני יכול לפי שהיא אשתך, אלא זו טובה עשה לי שכל מקום שאתה הולך קיטון אחד עשה לי שאדור אצלכם, שאיני יכול להניח את בתי, כך אמר הקדוש ברוך הוא לישראל נתתי לכם את התורה לפרוש הימנה איני יכול, לומר לכם אל תטלוה איני יכול, אלא בכל מקום שאתם הולכים בית אחד עשו לי שאדור בתוכו, שנאמר ועשו לי מקדש' (שמו"ר לג, א).

ואת המשכן תעשה עשר יריעות שש משזר ותכלת וארגמן ותולעת שני כרובים מעשה חשב תעשה אותם... ועשית יריעות עזים לאהל על המשכן עשתי עשרה יריעות תעשה אותם... ועשית מכסה לאהל עורות אילים מאדמים ומכסה עורות תחשים מלמעלה (כ, א-ד)

תקרת המשכן היתה עשויה שלשה סוגי יריעות זה על גבי זה: יריעות משזר מעשה חושב, עליהן ניתנו יריעות עזים, ומעל שתיהן נפרשו עורות אילים מאדמים ועורות תחשים. ויש להתבונן מה טיבה וטעמה של תקרה משולשת זו.

והנה מאחר שתכלית עניינו של המשכן הוא לשמש כבית דירה לה', שעשה לו דירה בתחתונים בין בני ישראל, ואף שכבר נאמר 'הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך אף כי הבית הזה אשר בניתי' (מלכים א' ח, כז), הרי שהוא יתברך גזר וציווה על ישראל להקים בית למשכן כבודו. וכלל גדול ומבואר הוא כי מלכותא דרקיעא כעין מלכותא דארעא, כענין לשון התנחומא (פר' ויקהל י) 'משעשה את השולחן עשה את המנורה שתהא מאירה על השולחן, הוי, כטכסין [כמנהג] של מלכים עשה אותה'. וכדי שיהא נחשב הבית כבית

דירה, יש לו להיבנות על פי דרכי וכללי בניית דירה כמנהג העולם. ודירת גבוהה תהא מקבילה ביסוד צורתה ואופיה לדירת הדיוט.

והנה בנוהג שבועולם, כל בית חשוב - תקרתו מורכבת משלשה רבדים:

א. עיקר התקרה הוא הגג, והוא מהווה את החלק החזק והיסודי בתקרתו של הבית.

ב. מתחתיו בתוך הבית, מצופה הגג בתקרה פנימית. תקרה זו מאחר שהיא כחלק מן הבית וגלויה תדיר לעיני היושבים בו, עושים אותה בהידור רב ומראיה נאה ומפואר.

ג. מלבד כל אלה, גם פורשים על פני הגג מלמעלה מרבד עליון, שטוח או משופע לצדדים, המשמש ככיסוי על הבית למחסה ולמגן מזרם וממטר.

ועל כן בדרך זו גם תקרת בית ה' הורכבה משלשה רבדים אלו: גג, תקרה פנימית ומכסה מלמעלה.

א. עיקר חזקו של גג המשכן היה עשוי יריעות עזים, והוא הנקרא 'אוהל'.

ב. לציפוי הגג מבפנים, היתה התקרה הנראית מתוך הבית עשויה 'שש משזר ותכלת וארגמן ותולעת שני כרובים מעשה חושב', כדוגמת הפרוכת והמסך לפתח האוהל, כיון שהרובד הפנימי דינו ככלל המשכן. כדי שתהיה התקרה מפוארת והדורה, כנאה וכיאה לבית ה'.

יריעות אלו נקראים כאן 'המשכן' לא אהל ולא מכסה אלא כלשון הכתוב - 'ואת המשכן תעשה עשר יריעות', כי היריעות הצבועות והנאות מהוות את צורת הבית כפי שהיא נראית מבפנים לשוכני הבית.

ג. מעל הכל נפרשו עורות אילים מאדמים ועורות תחשים, לשמש ככיסוי על המשכן, שכן יפה כוח העור להגן ולעמוד ימים רבים, מבלי שתעובר צורתו. והוא נקרא 'מכסה'.

זהו הוא הפירוש בלשון המקרא: 'ואת המשכן תעשה עשר יריעות שש משזר'. 'ועשית יריעות עזים לאהל על המשכן'. 'ועשית מכסה לאהל

שכן הוא נוי ליריעות, ששפת המחברת מסתיימת בלולאות, כעין שעושים גדילים וציציות בשפת הבגדים לנוי. והנה מצד גדר זה אין המצוה שיהיו דווקא חמישים, אלא כל מספר די בו למטרה זו.

אולם בפסוק השני כתבה תורה דין נוסף, שיהיו הלולאות משמשות גם למטרה של חיבור היריעות, ומצד זה ציוותה תורה לעשות חמישים, שזה המספר שקבעה תורה שהוא הנאות לחיבור כראוי. ובפסוק זה אכן לא נזכר שהן 'לולאות תכלת', כי הדין לעשותן מתכלת הוא רק מצד גדר הנוי שבעשייתם, וכמו היריעות עצמן שצריכות להיות נאות וכמבואר למעלה, אבל מצד מטרת החיבור לא היה מתחייב דווקא גוון מסויים.

אמנם כל זה הוא דווקא ביריעות המשכן שנועדו להיראות בתוך הבית, ובהם יש ענין של נוי. אולם ביריעות העיזים נאמר רק פסוק אחד 'ועשית חמישים לולאות', שכן הלולאות בהן אינן באות אלא לצורך החיבור, ואין בלולאות הללו אלא תכלית אחת. וזהו גם הטעם מדוע לא כתבה בהן התורה איזה גוון יהיו הלולאות, כי מצד המטרה של חיבור גרידא אין צריך דווקא גוון מסויים. ונוי לא שייך ביריעות עיזים שהרי אינן נראות כלל, שכן הן מונחות בתווך בין יריעות המשכן הפרוסות תחתן לבין מכסה עורות התחשים והאילים מאדמים הפרוסות מעליהן, ואין בהן מקום כלל לנוי. ואולי זה גם הטעם להבדל בין יריעות המשכן לבין יריעות העיזים לענין הקרסים, שביריעות המשכן היו של זהב (פסוק ו) וביריעות העיזים היו של נחושת (פסוק א).

* * *

ושמת את השולחן מחוץ לפרוכת ואת המנורה נוכח השולחן על צלע המשכן תימנה והשולחן תתן על צלע צפון (כו, לה)

סדר מקרא זה צריך ביאור, כי הנה בתחילה לא נתפרש מקומם המדויק של השולחן והמנורה, והכתוב רק מציין שמקום השולחן הוא מחוץ לפרוכת, ומקום המנורה נוכח השולחן, ורק לאחר מכן הגדיר הכתוב מקום מיוחד למנורה - על צלע המשכן תימנה, ומקום מיוחד לשולחן - על צלע צפון. ויש לתמוה מדוע לא נקט הכתוב

עורות אילים מאדמים ומכסה עורות תחשים מלמעלה! כמו שכתב רש"י בפרשת ויקהל (לה, יא): את המשכן - יריעות התחתונות הנראות בתוכו קרויים משכן, את אהלו - הוא אהל יריעות עזים העשוי לגג, ואת מכסהו - מכסה עורות האילים והתחשים.

הווי אומר, הרובד התחתון נקרא 'משכן' שהוא חלק מצורת המשכן, הרובד האמצעי נקרא 'אהל' שהוא החומר העיקרי של הגג המאהיל, ואילו הרובד העליון נקרא 'מכסה' שהוא המגן והמחסה מזרם וממטר.

* * *

ועשית לולאות תכלת על שפת היריעה האחת מקצה בחוברת, וכן תעשה בשפת היריעה הקיצונה במחברת השנית. חמשים לולאות תעשה ביריעה האחת, וחמשים לולאות תעשה בקצה היריעה אשר במחברת השנית, מקבילות הלולאות אשה אל אחותה (כו, ד-ה)

לכאורה יש כאן כפילות ושפת יתר, שאחר שכבר נאמר 'ועשית לולאות תכלת' ופרט הכתוב את מקומם על שפת היריעה מקצה בחוברת, חזר עוד הכתוב בפסוק בפני עצמו לצוות על מספר הלולאות 'חמשים לולאות תעשה ביריעה האחת' וגו'. והנה ניתן היה להוסיף את מלת 'חמשים' בפסוק הראשון ולכתוב 'ועשית חמשים לולאות תכלת', ובאופן זה לא היה נצרך כלל לפסוק השני.

ואכן ביריעות העיזים נכתב באופן זה בדרך קצרה - 'ועשית חמישים לולאות על שפת היריעה האחת הקיצונה בחוברת, וחמשים לולאות על שפת היריעה החוברת השנית' (להלן כו, י).

ומעתה צריך ביאור רב מדוע ביריעות התכלת לא כתבה זאת התורה בדרך קצרה זו, אלא אחר שאמרה בפסוק אחד שיש לקבוע לולאות, הוסיפה פסוק בפני עצמו להורות על מספר הלולאות.

והנראה בזה, שביריעות המשכן באות הלולאות מצד שתי מטרות שונות, דהיינו שבפסוק הראשון שבהם נאמרה עשיית הלולאות, אין הכוונה כמטרה לחבר את היריעות אחת אל אחת. אלא בעצם הלולאות יש מטרה בפני עצמה, והיינו

שניהם בצדדים זה לקבל זה, אבל כל שהמנורה איננה, לכאורה אפשר להעמיד את השולחן אף במרכז הבית.

והנה, בכל המקרא נחשב צד דרום 'ימין' וצד צפון 'שמאל', כמו שנאמר (תהילים פט, ג) 'צפון וימין אתה בראתם', שכן רוחות העולם נידונות תמיד לפי עמידת האדם כשפניו למזרח, ונמצא דרום בימינו וצפון בשמאלו. אך בבית המקדש ובמשכן נהפך הסדר, לפי שפתח הבית במזרח הוא, והנכנס למקדש לעולם יהיה פניו למערב, לפיכך גם סדר הכלים נקבעו כענין זה: השולחן, לאור חשיבות מעמדו כעיקר הבית - מקומו בצפון שהוא לימין הנכנס, והמנורה שהיא טפלה לו ועומדת לנגדו - מקומה בדרום, שהוא לשמאלו של הבא אל הבית.

אולם טעם זה שבגיניו נהפך הסדר במקדש, אינו שייך אלא בעניינים הנעשים בתוך המקדש עצמו, אבל מחוצה לו חוזר הסדר הראשון לקדמותו, ושוב נחשב צד דרום לימין וצד צפון לשמאל, גם בנוגע לענייני המקדש.

ואכן בסדר הקרשים נאמר תחילה תימן ואחר כך צפון - 'ועשית את הקרשים למשכן עשרים קרש לפאת נגבה תימנה, וארבעים אדני כסף תעשה וכו' ולצלע המשכן השנית לפאת צפון עשרים קרש' (כו, יח-ט). וכן בעשיה, נאמר תחילה 'ויעש את הקרשים למשכן עשרים קרשים לפאת נגב תימנה' (לו, כג), ואחריו 'ולצלע המשכן השנית לפאת צפון עשה עשרים קרשים' (שם פסוק כה). הרי שהקדים בצלאל גם בפועל את הקמת פאת דרום לפני הקמת פאת צפון, והיינו מאחר שהקרשים פונים אל מחוצה למשכן, הקדים תחילה את הדרום, בשל חשיבותו כימין, כדרך שנחשב בכל מקום.

* * *

אורך החצר מאה באמה ורוחב חמשים בחמשים וקומה חמש אמות שש משזר ואדניהם נחושת (כו, ט)

מידות החצר האמורות כאן, כבר נאמרו במפורט לעיל (פסוקים ט-ג): 'ועשית את חצר המשכן לפאת נגב תימנה קלעים לחצר שש משזר מאה באמה אורך לפאה האחת. וכן לפאת

לשון קצרה ופשוטה - 'ושמת את השולחן מחוץ לפרוכת על צלע צפון, והמנורה על צלע תימן', ולא יצטרך להשמיענו שנית היכן הוא מקומו המדויק של השולחן.

והנראה לבאר בזה, כי הנה השולחן הוא עיקרו של הבית, והמנורה לא נועדה אלא לשמש את השולחן ולהאיר עליו. והנה בתחילה מצד עיקר דינו, לא נתייחד מקום מסויים לשולחן בצלע המשכן דווקא, אלא מקומו הכללי הוא מחוץ לפרוכת, כלומר בקודש ולא בבית קודש הקדשים.

וגם המנורה שניתנה לו להאיר עליו, הרי מקומה המתאים הוא נוכח השולחן, בכדי שנרותיה יפיצו את אורם עליו כהוגן, ולכן אף לא היה צורך להדגיש שמקומה מחוץ לפרוכת, אלא נגררת אחר השולחן לעמוד נכחו.

ואף מצאנו בירושלמי (שקלים פ"ד ה"ב) שהשולחן מעכב את המנורה, כלומר שאם אין שולחן אין מדליקים את המנורה, אך אין המנורה מעכבת את השולחן, ואף בשאין מנורה עבודת השולחן מתקיימת (ועיין חזו"א מנחות סימן ל אות ח). הרי מבואר בזה שהמנורה בלעדי השולחן אין לה כל מקום וענין, לפי שלא נועדה אלא לשמשו. אבל השולחן כיון שהוא עומד בזכות עצמו, אף שהדין הוא שתהא המנורה מאירה עליו, עם זאת יש צד לומר שאין עבודת השולחן מתעכבת על ידי חסרון המנורה.

ולכן לא פירש הכתוב בתחילה אלא את מקומם של כלי המקדש כפי הראוי להם מצד גדרם ומהותם - שהוא בהיכל מחוץ לפרוכת. אולם לאחר שניתנה מנורה להאיר על השולחן, והרי לפנינו שני כלים אשר דינם לעמוד זה לעומת זה, בכאן נדרש הכתוב להגדיר להם היכן מקומם המדויק של אלו בתוך המקדש עצמו, וקבעה תורה את השולחן - על צלע המשכן צפונה, ואת המנורה לעומתו - על צלעו הדרומית.

ומעתה היה נראה, דאם יצויר שהשולחן יעמוד לבדו בהיכל, והיינו אליבא דמ"ד (בירושלמי שם) שאין המנורה מעכבת השולחן, הנה ככה"ג אין צורך להעמידו על צלע צפון דייקא, שהרי צד צפון אינו מקום שנקבע לו מצד עצמו אלא מתוך ההכרח, שהמנורה שניתנה על ידו גורמת שיהיו

ונתנה תורה דין מידות מיוחד לחצר, ודין מידות מיוחד לקלעי החצר, אמנם מאחר שהקלעים מקיפים את שטח החצר - הרי שמידת ארכם ורחבם שווה למידות החצר שאותה הם מקיפים, אך בכל זאת, הואיל ושתי פרשיות נפרדות הן וכל אחת דינה לעצמה, לפיכך ראויה כל אחת להיכתב בפני עצמה.

ועל הבדל זה מורים הכתובים עצמם בפירוש, שכן לעיל נאמר: 'לפאת נגב תימנה קלעים לחצר, לפאת צפון באורך קלעים מאה אורך, לפאת ים קלעים חמשים אמה, וחמש עשרה אמה קלעים לכתף, ולכתף השנית חמש עשרה קלעים'. עד כאן תורת מידות הקלעים, אשר עליהם מסכם הכתוב 'כל עמודי החצר... אדניהם נחושת'.

ועתה בא הכתוב ללמד ענין חדש, הוא מידות החצר עצמה: 'אורך החצר מאה באמה ורוחב חמשים בחמשים וקומה חמש אמות'. כאן לא הוזכרו קלעי החצר לגבי מידות האורך והרוחב, אלא שטח החצר עצמו וצמנו הוא הנידון כאן, ולכן ציין הכתוב כאן גם את מידת החצר לפי חלוקתה הפנימית, שהמחצית הקדמית מרובעת 'חמישים בחמשים' (עיי'ן רש"י) - מידה שאינה באה לידי ביטוי בקלעים כלל, כי אם בחצר.

ולפי האמור נראה, כי גם מה שהזכיר הכתוב את מידת קומת החצר דווקא כאן, ולא בין המידות האמורות למעלה, הוא משום אותו הענין, כי מידת הגובה היא מדיני החצר לבדה, ולא מדיני הקלעים, שלא הקפידה תורה שהקלעים הם אשר יהיו גבוהים חמש אמות בקומה, אלא על החצר אמורים הדברים, שמפני הקרקע ועד סוף גובה מחיצותיה - תהא החצר גבוהה חמש אמות.

והנה ענין זה שנתבאר, שהקומה היא ממידת החצר ולא ממידת קלעי החצר, בא לידי ביטוי אף למעשה. שכן נראה כי הקלעים שהיו תלויים בראשי העמודים והשתלשלו כלפי מטה, לא היו מכסים את כל גובה המחיצה עד פני הקרקע, אלא כיסו את פני העמודים עד מקום האדנים, והאדנים עצמם נותרו גלויים, נמצא אפוא, שגובה הקלעים עצמם מן הקצה התחתון עד הקצה העליון - לא היו חמש אמות מלאות, אלא בחיסור שיעור האדנים. ולכן לא ציין הכתוב מידת גובה

צפון באורך קלעים מאה אורך ועמודיו עשרים ואדניהם עשרים נחושת, ווי העמודים וחשוקיהם כסף. ורוחב החצר לפאת ים קלעים חמשים אמה ועמודיהם עשרה ואדניהם עשרה, ורוחב החצר לפאת קדמה מזרחה חמשים אמה'.

ויש להבין מדוע חזר הכתוב ופירשם שוב, כמי שמסכם את כל המידות בכלליות. הלמאי.

אמנם בפסוק זה נתוסף חידוש שלא נאמר למעלה, הלא הוא גובה החצר: 'וקומה חמש אמות'. אשר גם דבר זה טעון ביאור, מדוע לא נכללה הקומה במידות החצר האמורות למעלה, ולמה הוצרך הכתוב לחזור על כל המידות בשנית רק כדי להוסיף עליהם את מידת קומת החצר.

עוד כפל הכתוב והזכיר בשנית שהאדנים עשויים נחושת, אחר שכבר נאמר הדבר בפסוק הקודם (לעיל ז') 'כל עמודי החצר סביב מחושקים כסף וויהם כסף ואדניהם נחושת'.

ועל כפילות האדנים כבר עמד על כך רש"י, וכתב: 'ואדניהם נחושת - להביא אדני המסך, שלא תאמר לא נאמרו אדני נחושת אלא לעמודי הקלעים, אבל אדני המסך של מין אחר היו. כך נראה בעיני, שלכך חזר ושנאן'.

ואולם הדברים צריכים עיון רב, כי הלא לפי פשוטו מוסב אותו המקרא על כל האדנים המנויים בכתובים שלפניו כסדרם, אדני רוחב החצר למערב (פסוק יב), אדני רוחב החצר למזרח - שהם אדני 'הכתף' שמשני צדדיו (פסוקים יד-טו), ואדני המסך לשער החצר העומד בתווך (פסוק טז), ועל כל אלה מסכם הכתוב ומפרש (פסוק ז') 'כל עמודי החצר סביב מחושקים כסף וויהם כסף ואדניהם נחושת'. ואם כן, הלא מקרא מלא דיבר הכתוב שאדני החצר כולם נחושת, ומעתה יפלא, מה מקום יש להוציא את אדני המסך מכלל שאר האדנים, עד שנצטרך לריבוי מיוחד שאף המה עשויים נחושת.

והנראה בזה, כי שני הכתובים הללו הנראים כמלמדים דבר אחד, שני עניינים שונים הם, והאמור בזה לא נאמר בזה. הכתובים האמורים לעיל - עוסקים במידות קלעי החצר, בעוד שהפסוק הזה - עוסק במידות החצר עצמה,

לגבי הקלעים, משום שאין להם מידה עצמית אלא לפי גובה העמודים בחיסור מידת האדנים.

ואחר שנתבאר כי המקרא הזה דן רק במידות החצר עצמה, ואינו עוסק כלל במידות הקלעים, מעתה יש להבין מהו המשך הכתוב המזכיר את הקלעים והאדנים - 'שש משזר ואדניהם נחושת', ומה עניינם של אלו אצל מידות החצר.

ונראה כי המשך זה הינו פירוט מידת הקומה,

והכתוב מלמד כיצד מידה זו מורכבת, שלא תטעה לומר כי מידת חמש האמות מתייחסת לקלעים, וממילא קומת החצר האמורה כאן הינה מלבד האדנים, אלא 'קומה חמש אמות שש משזר ואדניהם נחושת', כלומר, קומת חמש האמות כוללת את הכל, הן את קלעי השש משזר והן את אדני הנחושת, באופן שהעומד בתוך החצר רואה גובה חמש אמות מדויקות של 'שש משזר ואדני נחושת'.

מידות המזבח

לדורות אינה אלא תבנית הכלים המטלטלין, אך המזבח שבבית עולמים היה מזבח אבנים מחובר לקרקע, ואינו נידון ככלי אלא כחלק מן הבנין (ועיין 'אור החיים' ובמש"כ בשם הרא"ם. וראה בחידושי הרי"ז הלוי עה"ת מש"כ שאף הרמב"ן סבר שהמידות מעכבין, וכל דבריו אינם אלא לגבי התבנית. עיין שם).

מבואר על כל פנים לדברי הכל, כי מידות המזבח האמורות במעשה המשכן אינן לעיכובא, ואין בחילופן משום שינוי תבנית המזבח. ואכן כן מפורש בגמרא (זבחים סב.) שמידות המזבח אין מעכבין, ואף אם יעשה מזבח גדול משיעור זה כשר, שלא כמידות שאר הכלים שאין לשנות ממידתם הקבועה בתורה, ובין למעלה ובין למטה - אם שינה עיכב.

ובטעם הדבר נראה, משום שכל הכלים אין סיבה שישנו את מידתם, כי תשמיש קבוע להם ומתכונת עבודתם שוה היא לעולם, אבל המזבח שהוא מקום הקרבת קרבנות ישראל, גדלו נקבע לפי מספר בני ישראל, שכלל שגדל העם והתרבה הוצרכו למזבח גדול ורחב מידות דיו, שיספיק להקרבת קרבנות כולם, שכן מבואר בגמרא שם (אס): 'וכשעלו בני הגולה, הוסיפו עליו ד' אמות מן הדרום וד' אמות מן המערב כמין גמא, מאי טעמא, אמר רב יוסף משום דלא ספק'.

והן אמנם שבכדי לשנות את מידת המזבח הוצרכו לגילוי מאת ה', כמו שנאמר גבי שלמה (דברי הימים א' כה, יט) "הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל כל מלאכות התבנית", מכל מקום מבואר שלא היה זה אלא מחמת הצורך, שלא הספיקו

'ועשית את המזבח עצי שטים חמש אמות אורך וחמש אמות רוחב רבוע יהיה המזבח ושלוש אמות קומתו' (כז, א).

בכל מידות כלי המשכן, נקט הכתוב לשון המייחס את המידות אל הכלי: "ארכו", "רחבו", כלומר מידת 'האורך שלו' ומידת 'הרוחב שלו'. ואילו כלפי מידות המזבח, נקט הכתוב לשון סתמא: "חמש אמות אורך" "חמש אמות רוחב". ויש לדקדק מה עניינו ופשרו של שינוי לשון זה.

והנה דנו הראשונים, אם המידות שניתנו למשה מסיני לעשיית המשכן, לדורות נאמרו או לשעתו נאמרו. לפי שהכתוב אומר (כה, ט) "ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וכן תעשו". ופירש רש"י: "וכן תעשו - לדורות, אם יאבד אחד מן הכלים או כשתעשו לי כלי בית עולמים, כגון שולחנות ומנורות וכיורות ומכונות שעשה שלמה, כתבנית אלו תעשו אותם.

וכתב על זה הרמב"ן: ולא ידעתי שיהיה זה אמת, שיתחייב שלמה לעשות כלי בית עולמים כתבנית אלו, ומזבח הנחושת עשה שלמה עשרים אמה אורך ועשרים רוחב.

והרבה הקשו על דברי הרמב"ן, כי לא על רש"י תלונתו אלא מקור הדברים בגמרא הוא (סנהדרין טז): שדרשו שאין מוסיפין על העיר ועל העזרות וכו', שנאמר "וכן תעשו" לדורות הבאים, ומתוך הסוגיא שם משמע להדיא שאף הכלים בכלל זה, ובאשר לקושיית הרמב"ן ממזבח של שלמה, כתבו האחרונים (גור-אריה, ועוד) שהתבנית המחייבת

משגמר לצוות על עיקר עשיית המזבח, הוסיף להורות עוד, שיתנו במזבח הזה שיעור חמש אמות אורך, ושיעור חמש אמות רוחב.

ואולם, לעומת האורך והרוחב שאינם מן המידות אלא מן השיעורים העשויים להשתנות, כאמור, הרי שקומת המזבח מידה היא ככל המידות, ובעוד שהאורך והרוחב נשתנו בתקופות הימים ככל שנתרבה העם, קומת המזבח לעולם לא נשתנתה ועמדה על מידתה הקבועה בתורה, כמו שכתב הרמב"ם (הלכות בית הבחירה פ"ב ה"ה): מזבח שעשה משה, ושעשה שלמה, ושעשו בני הגולה, ושעתיד להעשות - כולן עשר אמות גובה כל אחד מהן, וזה הכתוב בתורה 'ושלש אמות קומתו' מקום המערכה בלבד, ומזבח שעשו בני הגולה וכן העתיד להבנות מדת ארכו ורחבו ל"ב אמות על ל"ב אמות.

ובתוס' זבחים שם (סב. ד"ה אף מזבח) מבואר כי מידת גובה המזבח אכן מעכבת, וריבוי המידה יש בו משום הוספה על הבנין, וכן משמע מסתימת לשון התוספתא (מנחות פ"ו ה"ב). ואף בגמרא שם גירסת התוס' היא: "מידת ארכו ומידת רחבו אין מעכבין" ולא הוזכרה מידת קומתו בכלל המידות שאין מעכבין. אמנם גירסת הגמרא שלפנינו היא: "מידת ארכו ומידת רחבו ומידת קומתו אין מעכבין", וכן כתב הרמב"ם להלכה (הלכות בית הבחירה פ"ב ה"ז). אולם עיין בחידושי רי"ז הלוי על הרמב"ם שם, שכתב שהמידה שאינה מעכבת היא דווקא חלקו התחתון של המזבח, דהיינו מן הסובב ולמטה, אך שלש האמות העליונות שהוא "מקום המערכה" זהו עיקר המזבח, ואך עליו נאמר "ושלש אמות קומתו".

ולפי האמור הדברים מבוארים להפליא, שכן גובה המזבח אינו זקוק לתוספת בעקבות ריבוי העם, כי הגידול במספר הקרבנות מהווה סיבה רק להרחבת שטחו של מקום המערכה, אך לא להגבהת קומתו. ואכן במידה זו חזר הכתוב ודקדק לומר "קומתו", כמטבע הלשון האמור בשאר הכלים, כי מידת הקומה שייכת לעצם המזבח מצד עניינו, וכמידתו לשעתו כן מידתו לדורות.

מידות המזבח הראשונות לקרבנות העם, ואשר לכן, אף על פי שדרשו מן המקרא היתר לעשותו עד ששים אמה, כפי שאמרו בזבחים שם: קרא אשכח ודרש (שם כב, א) 'ויאמר דויד זה הוא בית ה' האלקים וזה מזבח לעולה לישראל', כי בית, מה בית ששים אמה אף מזבח ששים אמה - מכל מקום לא עשאוהו יותר מכפי צרכם, שהיה באותה העת כדי שלשים ושנים אמה, וכמו שכתב רש"י (שם ד"ה קרא): ולששים אמה לא הוצרכו.

אבל בשאר הכלים אין מקום לטעם זה, יען כי עבודתם לגבוה אינה תלויה בגדלו של העם, ואינה מושפעת מן התמורות שחלו בו, וכיון שאין עילה לשנות את מידתם, הרי שהמידה הקבועה בתורה הינה חלק בלתי נפרד מתבניתם, והיא ההולמת אותם מצד עניינם, וכל המוסיף עליהם אינו אלא גורע.

ומעתה יתבאר דקדוק לשון הכתוב להפליא, כי אכן שאר כלי המקדש, שמידתם ותבניתם אחת היא ואין להפריד ביניהם, הרי שהמידה שניתנה בהם היא המידה השייכת לכלי עצמו מצד עניינו ומהותו, וכאשר הקב"ה מצוה למשה "ועשו ארון עצי שטים", הריהו מפרש לו מה הן המידות של הארון האמור, שהארון הזה - "אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו". ובלעדי מידות אלו, לא יהיה זה הארון אשר נצטוו לעשותו. כלומר אין כאן ציווי נפרד על המידות, אלא הכתוב מפרט והולך את פרטי מצות עשיית הארון, כי זהו מידתו הראויה לו מצד עניינו, וכיוצא בזה בכפורת, בשולחן ובמזבח הקטורת.

יוצא מן הכלל הוא המזבח החיצון, שמידת חמש האמות שניתנה בו אינה נובעת מצד עניינו כחלק מתבניתו, שהרי מידת המזבח עשויה להשתנות כפי הצורך, ואם כן, האורך והרוחב האמורים בו אינם בגדר 'מידה' של צורה כלל, אלא גדר 'שיעור' של גודל מסויים שנקבע לו לפי שעה, ביחס לגודל העם שלצרכו הוא עומד. לפיכך דקדק הכתוב בלשונו ולא נקט לשון המתאר את עצם המזבח "חמש אמות ארכו", שאין זה לפי הנכון, שהרי גם מזבח גדול מזה הולם את תבנית המזבח שבציווי היסודי "ועשית את המזבח", אלא

באדר מת משה ובאדר נולד

ולא היה יודע שבשבעה באדר נולד

בגמרא - תנא כיון שנפל פור בחודש אדר שמח המן שמחה גדולה, אמר נפל לי פור בירח שמת בו משה, ולא היה יודע שבשבעה באדר מת ובשבעה באדר נולד (מגילה יג.).

משמעות הדבר מכיוון שמשה שליח ה' הוא אשר בנה והעמיד את העם, ובירח שמת בו מייסד בניינה של האומה, הרי זה חודש שמסמל ח"ו את חולשת בניינה של האומה כולה. אך באמת הוא גם החודש שבו נולד משה, ומצד זה הרי הוא החודש של הצלחת בניין עם ישראל.

וכן נתייחד משה רבינו ע"ה בזה שהיה רועה נאמן ומסר נפשו עליהם כאשר חטאו בעגל וביקש ה' להשמידם. ובמדרש רבה - כך אמר לו הקב"ה להמן הרשע, אי שוטה שבעולם אני אמרתי להשמידם כביכול ולא יכלתי שנאמר (תהלים קו) ויאמרו להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו להשיב חמתו מהשחית, ואתה אמרת להשמיד להרוג ולאבד, חיך רישך מתורם חלף רישיהון, דאינון לשיזבא ואת לצליבא (אסת"ר ז-י). ולכן דימה המן שבחודש אדר שבו מת משה, נחלש בעם ישראל כוחו זה של משה, אולם באמת אדרבה, בחודש אדר מתגבר כח זה של משה.

הנהגה יש להבין דאם היה יודע שבחודש אדר מת, משום מה נעלם ממנו הידיעה שבשבעה באדר נולד.

ובפשטות יש לומר, דמה שמת בז' באדר הוא מבואר מחשבון המקראות כדאיתא בגמרא - תניא אידך בשבעה באדר מת משה ובשבעה באדר נולד, מנין שבשבעה באדר מת, שנאמר ו'ימת שם משה עבד ה', וכתוב ו'יבכו בני ישראל את משה בערבות מואב שלשים יום'. וכתוב ו'יהי אחרי מות משה עבד ה', וכתוב ו'משה עבדי מת ועתה קום עבור'. וכתוב ו'עברו בקרב המחנה וצו את העם לאמר הכינו לכם צידה כי בעוד שלושת ימים תעברו את הירדן'. וכתוב ו'העם עלו מן הירדן בעשור לחודש הראשון', צא מהן שלושים ושלושה ימים למפרע, הא למדת שבשבעה באדר מת משה (קידושין לח.).

ודברים אלו אשר נתבארו בכתוב ועולים מפורש מן החשבון, היה המן יודע. אכן מה שנולד בז' באדר זה אינו מפורש, רק נלמד בדרשת חז"ל כדאיתא התם - ומנין שבשבעה באדר נולד משה, שנאמר ו'יאמר אליהם בן מאה ועשרים שנה אנכי היום לא אוכל עוד לצאת ולבוא', שאין ת"ל היום, מה ת"ל היום, מלמד שהקדוש ברוך הוא יושב וממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום ומחודש לחודש, שנאמר ו'את מספר ימיך אמלא'. וסוד דרשות אלו של מספר ימיך אמלא, שהוא מסברת תושבע"פ, זה אינו ידוע להמן, ומשום כך לא ידע שגם נולד בז' אדר.

אכן יש לבאר הענין בהבנה יותר מהותית בתכנון של דבר. כי לכאורה יש לתמוה וכי מה איכפת לן אימתי נולד משה, שהרי לעומת זאת הרי הוא גם החודש שמת בו, ומעתה שכבר מת, אין לנו בדינו אלא ההפסד והמיתה, ונמצא דסוף סוף יש בענייניו של החודש הזה זמן של חורבן והפסד האומה. ועלינו להבין איפוא איזו משמעות יש לכך שלא ידע המן שבו' באדר מת ובז' באדר נולד.

ונראה בביאור הדבר, שיש מיתה הנובעת משום שנגזר עליו להפסיק חייו, משום שאינו זכאי להמשיכם, ובמיתה מסוג זה, הרי הזמן שאירע הדבר הוא ריע מזליה שהרי הוא זמן שנקפדו חייו והופסקה פריחתו. אכן מיתתו של משה לא היתה מיתה של הפסקה באמצע עניינו. אלא מיתתו היתה משום שהשלים חייו, שמלכתחילה יועדה לו קצבת חיים עד השלמתם, דהיינו מאה ועשרים שנה, שהם מלוא שנות חיים. וזה הכוונה שהקב"ה ממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום דהיינו שהשנים הם מלאים עד השלמת יומו האחרון, שדבר זה מורה שאין מיתתם מצד הפסקת וקטיעת חייהם, אלא משום שנשלמו כל ימיהם, וכבר חיו ומיצו את מלוא שנותיהם. ואם כן אין יום זה של ריע מזליה, אלא מה שמת ביום זה היינו משום שבדיוק עתה נשלמו ימיו. ואם כן אדרבה, יום זה הוא יום הצלחת מזלו, שביום זה נולד והתחיל עניינו לפרוח.

של יציאת מצרים, הלך מעמדם והתעמעם ונחלש, ואחרי חורבן בית ראשון בימי גלות בבל היו דומים לאדם בסוף תקופת פריחתו, שהגיעו לחולשה וריחוק עד שכבר נגזרה עליהם גזירה.

אמנם המן לא ידע את סודם של עם ישראל, שכל פעם כשהם באים לכלל גמר הדבר וסימומו, אין הדבר מורה על כלות כוחם, אלא הרי הם כלבנה שהם עתידים להתחדש כמותה, ובכל פעם שיש בהם ירידה, מיד הם באים והולכים לקראת התחדשות מחודשת, ואחר הירידה תבוא שוב עליה גדולה.

זה תמון בסוד כוחו של חודש אדר, דכשם שהוא החודש של סוף השנה, הרי מהאי טעמא הוא גם החודש המכין את השנה הבאה, ומתחיל בו כבר ההתחדשות של השנה החדשה. ומשום הכי כשם שמת משה בחודש אדר משום שהוא סוף השנה, הרי באותו היום גופא נולד משה, והיינו משום שהוא החודש המכין את ניסן, וראוי שגואלן של ישראל אשר גודל פעולותיו יהיה בחודש הגאולה, תוקדם לידתו לחודש המכין את הגאולה. וכפי שמצינו שמכריזין על השקלים באחד באדר, דהיינו שחודש אדר הוא זמן ההכנה של קרבנות השנה הבאה המתחלת מניסן. וכמו כן שבעת ימי המילואים שהיו בחודש אדר היו הכנה ומילואים להקמת המשכן בחודש ניסן.

ובזה יבואר דבר פלא, דהנה איתא בטושו"ע או"ח סימן תכח - סימן לקביעת המועדים א"ת ב"ש ג"ר וכו' ו"פ. דביום שחל בו א' של פסח יהיה לעולם תשעה באב, ביום שני בו שבועות וכו', ביום ו' בו פורים שעבר. ויסודו של רמז זה היינו שבפסח שהוא תחילת השנה, רמוזים בו כל מועדי השנה הבאה. ולכאורה תמוה משום מה לענין פורים, נרמז בו דווקא הפורים שעבר. אך לפי המבואר הרי עניינו של פורים נובע מהיות חודש אדר זמן ההכנה לשנה החדשה המתחלת בניסן, ושייך איפוא דווקא לפסח שאחרי.

וזאת לא ידע המן שבישראל כל ירידה הוא גם הכנה להתחדשות הבאה, ומשום כך אדרבה, חודש אדר הוא חודש הראוי להתחדשות וגאולה, חודש של נולד משה.

ובזה מדוייק לשון חז"ל שאמרו 'ולא ידע שבז' באדר מת ובז' אדר נולד', כלומר שדווקא כששני הדברים האלו הם באותו יום, ומיתת הצדיק היתה באותו יום שבו נולד, אזי אין זה יום של ריע מזליה, וממילא נשאר רק זה שהוא יום לידתו המורה על הצלחת עניינו. ואם כן חודש אדר הוא דווקא החודש שבו פורח ומצליח עניינו של משה, בניינו של עם ישראל.

מת משה - נולד משה

עוד נראה שיש בזה רעיון עמוק בכללות סוד מהלך מצבו של כלל ישראל באותה תקופה.

'נפל לי פור בירח שמת בו משה' היינו שהבחין המן שיש ירידה בישראל בבחינה זו של משה, שאז היה ביטול הנבואה. ובמחשבתו הרעה דימה לנצחם וחשב שהוא סופם של ישראל, אך האמת היא שבישראל כל הירידות הם לצורך עליה, והירידה של ביטול הנבואה, הביאה בעקבותיה שמעכשיו מתחיל תקופת תורה שבעל פה, אמנם היתה ירידה אבל מיד הגיע זמנה של תקופה חדשה, תקופת תושבע"פ (וביארנו בזה בהרחבה בספר בן מלך-פורים שער ה מאמר ג).

'ולא היה יודע שבז' באדר מת ובז' באדר נולד'. הוא לא ידע שבמיתתו של משה לא נסתלק כוחו של משה, כי יום זה אינו רק יום של הסתלקות כוחו, אלא גם יום של לידת כוחו. כי גם כאשר מסתלק כוחו של משה רבינו, הרי כנגד זה נולד משה רבינו, זה זמן שבו נולד אור תורה מחודש של 'ליהודים היתה אורה זו תורה'.

ובאמת זה סוד עניינו של חודש אדר, אשר הוא סוף ואחרון לחדשי השנה, ומשום כך הוראתו מסמלת זקנה וחולשה. דהנה הגאולה היתה בחודש ניסן, כי הוא תחילת השנה, חודש ההתחלה האביב והפריחה, הלידה וההתחדשות. ולעומת זאת אדר שהוא סוף השנה, כבר נחלש ונתרופף ההתחדשות. ומהאי טעמא מת משה בחודש אדר, כי בחודש ניסן גאל את ישראל ממצרים בתחילת השנה, ובחודש אדר שהוא סוף השנה תם עניינו ונסתלק מעמנו.

ומצב זה גם סימל את מצבם של ישראל באותה תקופה, אשר מאז חודש האביב הגדול

ברכת מזל טוב ורוב נחת

מקרב לב או משגרים את ברכותינו המאליפות, למעלת כבוד האי גברא רבה ויקירא, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, איש חמודות ורב תבונות מגדולי תומכי מכונו, מחשובי מחזיקי התורה ושותף נאמן בהדפסת ספרי רבינו זצוק"ל

הרה"ח רבי יצחק וינשטוק שליט"א

אשר ליבו פתוח וער לכל פעולות "מכון כתבי בן מלך" שתרם חלק מהוצאת הגיליון

לרגל שמחת נישואי בתו תחי' בשעט"מ
עב"ג ההתן החשוב יהושע העשיל קולסקי הי"ו
מבחיירי ישיבת תורת ה'

בן הרה"ח רבי דב קולסקי שליט"א
ראש כולל 'כלי חמדה' ביתר עילית
מתומכי מכונו

יהי רצון שיוכו הם ומשפחתם לרוות רוב נחת דקדושה ממה ומכל צאצאיהם לתפארת המשפחות הנכבדות וזכות החוקת והעמדת התורה תעמוד לכם להתברך בכל הברכות האמורות בתורה, וימלא ה' כל משאלות לבכם לטובה ולברכה אמן

המברכים
הנהלת המכון

ברכת מזל טוב ורוב נחת

מקרב לב או משגרים את ברכותינו המאליפות, למעלת כבוד האי גברא רבה ויקירא, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, איש חמודות ורב תבונות מגדולי תומכי מכונו, רב הפעלים, מחשובי מחזיקי התורה ושותף נאמן בהדפסת ספרי רבינו זצוק"ל

הרה"ח רבי דוד מינצברג שליט"א

אשר ליבו פתוח וער לכל פעולות "מכון כתבי בן מלך"

לרגל הולדת הנכדה

בת לרתנו החשוב ידידנו מחשובי אברכי קהילתנו
הרה"ח רבי מנחם דייטש שליט"א
מתומכי מכונו

בן ידידנו מחשובי אברכי קהילתנו
הרה"ח רבי מרדכי דייטש שליט"א
מתומכי מכונו

יהי רצון שיוכו הם ומשפחתם לרוות רוב נחת דקדושה ממה ומכל צאצאיהם לתפארת המשפחות הנכבדות וזכות החוקת והעמדת התורה תעמוד לכם להתברך בכל הברכות האמורות בתורה, וימלא ה' כל משאלות לבכם לטובה ולברכה אמן

המברכים
הנהלת המכון

ברכת מזל טוב ורוב נחת

שלוחה מאתנו מקרב לב למעלת כבוד האי גברא רבה ויקירא, מחשובי אברכי קהילתנו, איש חמודות ורב תבונות, מתומכי מכונו ידידנו הרגול, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, מקים עולה של תורה, מרביץ תורה

הרה"ח ר' עמרם כהן שליט"א

שתרם חלק מהוצאת הגיליון
לרגל היכנס בנו לעול תורה ומצוות

יהי רצון שיוכו הוא ומשפחתו לרוות רוב נחת דקדושה ממה ומכל צאצאיהם לתפארת המשפחה הנכבדה וזכות החוקת והעמדת התורה תעמוד לכם להתברך בכל הברכות האמורות בתורה, וימלא ה' כל משאלות לבכם לטובה ולברכה אמן

המברכים
הנהלת המכון

ברכת מזל טוב ורוב נחת

שלוחה מאתנו מקרב לב למעלת כבוד האי גברא רבה ויקירא, מחשובי אברכי קהילתנו איש חמודות ורב תבונות, מתומכי מכונו

הרה"ח ר' נחמן רובינפיין שליט"א

שתרם חלק מהוצאת הגיליון
לרגל הולדת הבת בשעט"מ

יהי רצון שיוכו הוא ומשפחתו לרוות רוב נחת דקדושה ממה ומכל צאצאיהם לתפארת המשפחה הנכבדה וזכות החוקת והעמדת התורה תעמוד לכם להתברך בכל הברכות האמורות בתורה, וימלא ה' כל משאלות לבכם לטובה ולברכה אמן

המברכים
הנהלת המכון

ברכת מזל טוב ורוב נחת

שלוחה מאתנו מקרב לב למעלת כבוד האי גברא רבה ויקירא, מחשובי אברכי קהילתנו, איש חמודות ורב תבונות, מתומכי מכונו

הרה"ח ר' חיים דרוק שליט"א

שתרם חלק מהוצאת הגיליון
לרגל הולדת הבן בשעט"מ

יהי רצון שיוכו הוא ומשפחתו לרוות רוב נחת דקדושה ממה ומכל צאצאיהם לתפארת המשפחה הנכבדה וזכות החוקת והעמדת התורה תעמוד לכם להתברך בכל הברכות האמורות בתורה, וימלא ה' כל משאלות לבכם לטובה ולברכה אמן

המברכים
הנהלת המכון

הודעה חשובה ומשמחת לתורמי המכון

ניתן לקבל החזר מס
על תרומות למכון בגובה של
עד 35% מערך התרומה

לפי סעיף 46

בחסות לוצקין ביטוחים

המעוניינים לתרום את הוצאות הגיליון לזיכוי הרבים,
נא לפנות ל-054-8422488 או למייל mechonbenmelech@gmail.com